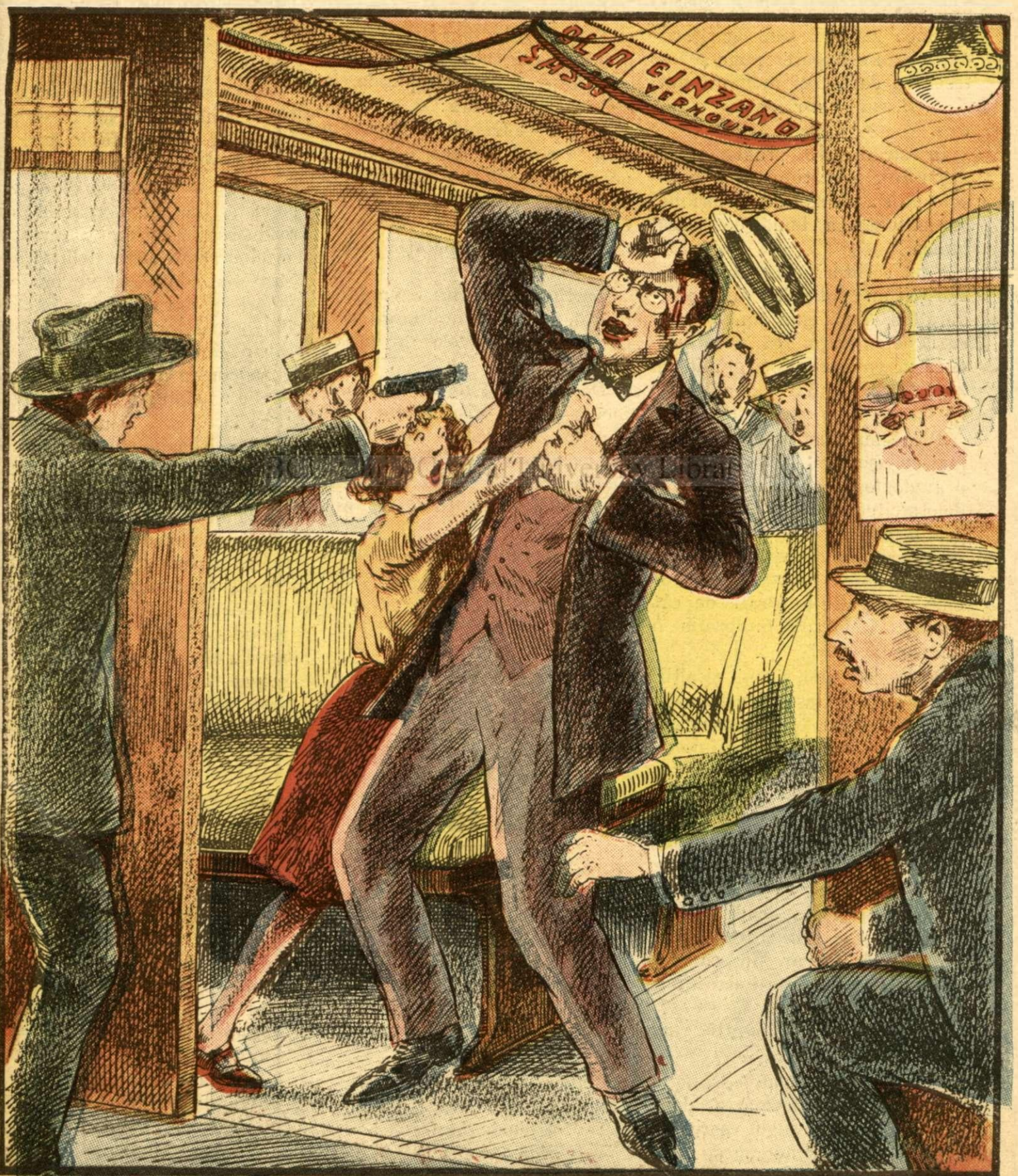

UNIVERSUL LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

Încă o victimă a patriotismului

Armando Gasparini, deputat fascișt, este împușcat în tramvai în Roma, de către un lucrător comunist. (Vezi pag. 6)

Pro domo**Sunt scriitorii ziaristi?**

de LEONTIN ILIESCU

Ziare și reviste au pus în discuție e chestiune foarte simplă dar iritantă în ce privește pe unii scriitori. E vorba de stabilit dacă ziaristii sunt scriitori, după cum s'ar putea pune și întrebarea dacă toți membrii din S. S. R. sunt într'adevăr scriitori.

În străinătate problema se discută de mult timp și nici acolo nu s'a ajuns la o soluțiune recunoscută ca bună de toată lumea.

Sunt scriitori, cari pretind că ziaristii nu pot plăsmui opere durabile, după cum sunt și ziaristi, cari susțin că scriitorii, dacă ar scrie zilnic și grăbit ca ziaristii, n'ar mai putea spune cu dreptate că sunt scriitori.

Problema s'ar rezolvi, poate, mai cu ușurință dacă am stabili o analogie de împrejurări cu în delotnicirea fotografică. Fotograficul, care prinde sub obiectiv un instantaneu — vorbind de fotografii „à la minute” — sunt oare mai puțin fotografi de cât aceia cari fac din fotografie o adevărată artă?

Fotografi sunt și unii și alții: Deosebirea nu este decât în darul cu care l-a înzestrat natura pe fiecare. Unul e fotograf de talent; pe altul natura l-a dispensat de acest nimic atât de prețios.

Tot astfel, ziaristul care, din meșteșugul scrisului, înțelege să facă artă, nu va colora oare faptele sociale, ce cad sub obiectivul său critic, cu tonuri într'adevăr literar, fie ca să-și impresioneze cititorii dacă face reportaj de senzație, fie ca să-i convingă dacă dă directive sau face apostolat?

Un scriitor ar putea să fie și este chiar un bun ziarist dacă, pe lângă meșteșugul scrisului, mai are și pătrunderea de spirit care, din înfățișarea simplă a

faptelor morale, îl face să desprindă legile, în puterea cărora aceste fapte se produc.

Tot așa, un ziarist ar putea să fie și este un bun ziarist dacă, pe lângă spiritul său critic, mai stăpânește și arta și opiniile în scrisul său cotidian.

Cu durere trebuie s'o spunem însă că și unora dintre scriitorii noștri ca și unora dintre ziaristi le lipsește cultura generală ce face prestigiul scriitorului sau ziaristului cu reputație europeană.

Chestiunea aceasta e vrednică însă de o tratare mai largă, ceea ce ne propunem s'o facem cu alt prilej.

Deocamdată, ne mărginim să facem și noi distincțiunea pe care a face Henri Beraud în „Journalisme et littérature”, recunoscând că există o literatură bună, după cum există și alta care este altfel.

Henri Beraud pretinde chiar că „numai exercițiul zilnic al ziaristului poate să formeze pe scriitorii de meserie, adică pe scriitorii, într'un cuvânt”.

Nu-i așa că Henri Beraud rezolvă problema foarte simplu și logic în același timp?

După furtună

*Copac cu ramuri înflorite
Și cu frunziș până la pământ
Ce viscole necumpanite
Ti-a smuls coroana — și te-a
frânt*

*Amicul nostru strajă bună
La dreapta cine va mai sta?
Pe alba marmoră străbună
Domnița plânge moartea ta.
Plângem și noi cele încălzite
La curtea Ei, în dar umil...
Câte suspine năbușite
Nu se ridică din azil*

Maria Cunțan

CLEVETITORII

Sunt cabotinii cari se calomniază între ei și vorbesc de rău și pe alții. Aceștia nu cunosc judecata obiectivă, nici măsura proprie, nici recunoștința, nici respectul de sine și nici stima pentru cei cari merită.

Clevetitorii nu merită decât dispreț.

Orice societate, orice categorie de oameni și orice fel de profesioniști își au defăimătorii lor. În lipsa de ceva mai bun, ei bârfesc fără să cunoască bine pe cineva și toate amănuntele dintr'o situație își dau părerea, reproduc ce-au auzit dela alții, la care mai adaugă ce vor și cum se pricep, dar nu observă „bărna din ochiul lor, ci numai paiul din ochiul vecinului”.

În contra acestora se poate spune: „câinii latră, caravana trece”.

Elevul lenș, care nu și-a terminat liceul, funcționarul incapabil, profesionistul cărpaci, politicianul veros, care nu poate să parvie, actorul lenș sau fără talent, căruia nu i se dă roluri fiindcă nu poate să le joace scriitorul și ziaristul mediocru și pseudo-artistul pretențios, care nu s'a manifestat cu nimic de seamă, tot genul acesta de oameni ponegresc, se răzbună pe alții de neputința lor, aruncă asupra altora insuficiența sau miopia lor intelectuală, micimea lor sufletească și nemernicia lor morală.

La cafenea, la un cenaclu sau într'o societate, acești limburi invidioși flecăresc și debitează ca și mahalagioaicele, păreri lor, cari nu sunt în nici un caz interesante și fac rezervă asupra celor merițioși și conșcrați.

Lenșul crede că astfel se răzbună bună contra celui care muncește cu spor, ratațul împotriva celui de talent și bolnavul minte contra celui sănătos...

Sunt mulți oameni cari n'au făcut nimic în viață și cari n'au

Cântecul schiturilor

SORA ANA

Huhurezii cântă'n noapte
 Dorurile moarte.
 Vântul le răpește zvonul
 Peste văi să-l poarte...
 Mânăstirea învechită
 Doarme lin pe-o coastă
 Ca un suflet, blând — pe care
 Nimeni nu-l adastă.
 Doarme codrul, luna doarme,
 Râul doarme iară,
 Noaptea doarme obosită:
 Toate dorm afară...
 Numai în chilia-i scundă,
 Plânge sora Ana...
 Lacrimi, undă după undă
 Ii alină rana...
 Doru-i amorțit o vreme,
 A început să plângă...

A început iarăși să-l cheme...
 Unde-i el să-l stângă?!...
 Soră Ana!... soră Ana,
 Lacrimile tale,
 Ți-or săpa mai mare rana
 Căci sunt stropi de jale...
 Huhurezii cântă'n noapte,
 Parcă'n amorțire...
 Linișteă'nvelit în haina-i;
 Vchea mânăstire...
 Numai sora Ana-și plânge.
 Ofilită, dorul...
 Biată-i inimă se plânge...
 Dar,... nu-i nimeni s'o aline...
 Nici o pasăre ce vine.
 Nu-și oprește zborul...

Victor G. Dumitrescu

Ceasul cel rău

Larna era în tcu.

De câteva zile ninge într'una și zăpada albă strălucitoare acoperise totul în calea ei, învăluind ca într'un cearsaf alb uriaș dealurile ca și câmpiele, ulițele din sat ca și grădinile pline cu arbori fructiferi, ce înconjurau ca niște colaci gigantici, micile căsuțe țărănești care acoperite cum erau cu un strat gros de zăpadă, păreau din depărtare niște capete nemai văzute vârâte adânc în niște căciuli groaznice.

Era cu două zile înaintea ajutorului Crăciunului.

Toată lumea era ocupată cu pregătirea de Sărbători, bărbații directicând prin jurul casei prin curte — ici bătând un cui, dincolo astupând o gaură — femeile cu treburile casei, în care cel mai principal lucru, era gătitul mâncărilor, ceiace le dădea mai mult de muncă, fiind afumatul suncilor și umplutul cârnaților, căci abia cu o zi înainte doar gospodarii tăiaseră porcii, umplând satul cu grohăitul lor disperat și cu fumul paclor ce trebuiau să-i pârlească, un fum atât de bine cunoscut mirosului, prin particularitatea lui deosebită și căreia nu i se poate găsi asemănare.

În casa lui moș Simion, unul dintre cei mai gospodari oameni din satul Umbrești, mătușa Marghioala — nevasta moșului — cum și cele două fete ale lor, Marita și Ilinca, să învârteau de zor cu ale gospodăriei, fiindcă cei doi porci grași, tăiați chiar în dimineața acelei zile, nu le dădeau pic de odihnă, și de s'ar fi lăsat pe tânjeală, untura nu era să se topească singură, cârnații și cartaboșii ar fi rămas neumpluți, iar

suncile și mușchii ar fi zăcut neafumați în cine știe ce colț dosit al casei.

Cât era de bătrân moș Simion — trecuse de 70 ani — se învârtea ca sfârlează prin curtea largă cu hambarele pline de grâne, cu grajdurile pline de vaci și cai, ajutat de aproape de cei trei feciori ai lui, Niculai, Ion și Constantin — dintre care cel mai mare tocmai făcea armata și era în permisiie de sărbători — trei feciori ca trei smei, voinici de s'ar fi putut lua la trântă chiar cu cel mai puternic urs și chipeshi cum rar se mai găseau alții în satul întreg.

Era mândru moș Simion de feciorii lui, dar această mândrie se topea ca urtura la soare, când îi veneau în minte apucăturile haiducești a celui mijlociu — a lui Ion — care ori cât de cuminte și așezat la vorbă arăta față de ori cine, se ținea numai de ghiumbusuri și nu era zi lăsată dela Dumereu ca să n'audă pe socoteala lui, când una, când alta, una mai năstrusnică ca ceialaltă.

Intr'o ceartă pe care o avusese cu un făcău din sat, din cauza unei fete pe care amândoi o îndrăgiseră, Ion n'a mai stat mult la vorbă și scotând din sernar un cutit ascuțit, dădu potrivnicului o lovitură puternică în piept, de-l dărâmă la pământ într'o clipă.

După două zile de chinuri îngrozitoare, potrivnicul muri, iar Ion arestat chiar în noaptea crimei, fu condamnat la 3 luni închisoare.

Fată cu gravitatea faptului, pedeapsa fu prea ușoară, grație celor doi advocați renumiți ce Ion îi avu ca apără-

nici o cultură; sunt dintr'aceia cari nu știu să compună nici o scrisoare și nici nu sunt capabili să creieze nimic. Și tocmai aceștia sunt cei cari denigreză, cari fac intrigi și caută să distrugă toate valorile reale.

Ei se simt eclipsați de cei de seamă și cari s'au manifestat, de aceia îi improașcă cu noroiul invectivelor.

Ei batjocoresc tot ce-i mare și nobil într'un neam și caută să reducă la nivelul vulgar propriu pe cei ce-au răușit să se înalțe deasupra contingentelor banale și ale trivialității.

Acești detractori sunt ciuda neputinței, a răutății, a invidiei, ura viciului contra virtuții și patima oarbă, deslănțuită contra înțelepciunii.

Dar toți acești calomniatori își pierd vremea în zadar, fiindcă lumea nu stă pe loc, merge înainte și progresul nu se poate face decât prin muncă pozitivă și creatoare, prin eforturi neîntrerupte și prin capacitate reală și recunoscută.

Munca și geniul sunt cele două forțe creatoare ale culturii și ale civilizației de azi.

Dacă ai neplăcerea să auzi pe cei ce persiflează, nu te impresiona de spusele lor, sau dacă-i cunoști ocolește-i, privește-te cu dispreț și treci înainte...

G. Niculescu-Varone

Cântec de vară

Dintr'un nor răsare luna,
 Cu-al său disc frumos de aur.
 Miei se ridică la stâna
 De pe dealul plin de laur.

Și răzduhul plin de șoapte
 Încărcat cu dulci mirasme
 Ți se pare'n neagra noapte
 Cuib de aur, de prin basme.

Totul cade în tăcere
 Câte-un hămăit prelung,
 Turbură a nopții vrere,
 Și se pierde, îndelung.

Soria Codrat

Reflecții stinse

*Cu un refren înăbușit de stânci
Iubirea mea se tângue sub soare;
Și tu, nici ochii nu vrei să-ți arunci
Când Ea, în golul suferinții, moare.*

*Și-atât de grea e moartea care-o port
In fîntirîmul gândurilor mele,
De ntruchipez cu ea, un singur mort
Când noapte-și lasă valurile grele...*

*Un dric, târât de-o gloabă, urcă 'ncet,
Spre adormitul șir de cruci, stinghere
Și'n urma lui, nici lume, nici regret;
Doar vremea, îl bocește în tăcere...*

George Nutzescu

tori și care susținuă cu argumentații puternice, că dânsul când dăduse lovitură, se găsea în legitimă apărare, el fiind cel atacat. Martorii susținând acelaș lucru, Ion scăpă numai cu 3 luni închisoare.

Eșind din închisoare, Ion din capul locului păru cumișit, deșteptând în sufletul bătrânilor speranța, că lecția ce o căpătase, îi va fi de învățătură și că pe viitor va fi și el un om așezat ca ori care altul, căutându-și de treburi și fugind de gălceavă.

Nu trecu însă nici o lună dela eliberarea lui din temniță, că se și apucă de altă năzdrăvănie care dădu mult de gândit atât părinților cât și celor mai apropiate rude.

Fratele său mai mare, Neculai, care-și făcea armata de aproape doi ani de zile, era logodit cu Măriuca — fata unică a unor bogătași, fruntași în sat — care-și iubea foarte mult logodnicul, așteptând cu nerăbdare crescândă să-și isprăvească armata, să se cunune cu el.

Ion ca frate cu logodnicul ei, se ducea destul de des în casa lor, dar nimeni n'a putut să se plângă măcar c singură dată de purtarea lui. Era cuviincios, vorbea frumos și cu socoteală, așa că se făcu plăcut atât logodnicei cât și părinților ei, care-l priméau cu bucurie la ei în casă, mulțumită mai mult snoavelor ce știa să povestească, cum și păcălelilor lui hazlii de unde i se pusese și numele de Păcală.

După ce însă Ion, săvârșise crima și după ce eși din temniță, numai fu privit cu ochi așa buni ca mai înainte, de viitoarele rude ale fratelui său.

Venea pe la dânsii cu mult mai rar și deși cerca să fie glumeț și păcălitorul de mai înainte vreme, nu-i mai mergea ca atunci. Se vedea la el ceva silit, ceva ce nu mai plăcea, și ce era

mai mult, avea în priviri niște scilipiri așa de ciudate, că făcea să se înfioare pe ori cine îl privea mai de aproape în ochi.

Și nu numai viitoarelor rude ale lui Neculai, li se părea curioasă căutătura lui Ion, dar chiar părinților și fraților lui, care-l priveau îngrijorați, temându-se ca nu cumva Ion să se fi smintit oare cum la minte, de pe urma crimei ce o săvârșise.

Sosise și Crăciunul.

În prima lui zi, familia lui moș Simion se dusese la biserică împreună cu bătrânul.

Numai Ion rămase acasă, ca să îngrijească de curte și cum din firea lui era harnic, se puse cu sârguință pe muncă, curățind gunoiul de prin grajduri, adăpând vitele, dând de mâncare la paseri.

Când bătrânul și cu toți ai lui se întoraseră acasă dela biserică, găsiră toate în regulă, dar l'al pe Ion de unde nu-i.

Caută'l ici, caută'l colea, caută'l prin vecini, dar pace bună, căci nu fu găsit niciări.

Și ziua trecu, fără ca Ion să se ivească de undeva.

Pe seară când toți ai casei se mirau între ei de lipsa lui Ion, fiecare dându-și cu părerea cam ce-ar fi putut face și unde putea fi, iată că intră pe ușă, moș Vasile Ciupercă, viitorul socru a lui Neculai, amărât de numai vedea înaintea lui.

Toți îi eșiră înainte eu întrebările, dar moșneagul amărât cum era, se lăsă greoi pe un scaun, duse mâna la piept și oftând din adânc, dădu drumul vorbeli:

— Oameni buni, să vă ferească Dumnezeu Sfântul, de ceasul cel rău.

— Eu nu știu ce-o mai fi și asta, dar bănuiesc că nu-i a bună.

„Când ne-am întors cu toții dela biserică și am intrat în casă, Măriuca niciări. Am căutat-o prin vecini, am ocolit mai mult de jumătatea satului și peste ea tot n'am dat.

Par'că a intrat în pământ. Par'că i-a făcut de petrecanie cel necurat, iartă-mă Doamne Sfinte că păcătuiesc.

„Ei ce ziceți de întâmplarea asta oameni buni? Nu vi se pare că e ceva nu tocmai curat la mijloc?

Și Moș Vasile tăcu, aruncându-și privirile ostentive în spre cei prezenți.

— Și noi ca și d-ta — Moș Vasile — sări Neculai cu vorba, suntem amărâți, de nu ne mai vedem capul, căci uite că și Ion al nostru lipsește de acasă.

„Când ne-am întors dela biserică nu l-am găsit și cu toate că l-am căutat atâta vreme, n'am mai dat peste el.

Nici nu isprăvisc bine vorba Neculai, că Moș Vasile sări ca și ars de pe scaun și pe chipul lui putea ori cine citi lesne, spaima grozavă ce-i umpluse sufletul:

— Vai nouă nefericitii! Vai, de o mie de ori vai!

„Să dea bunul Dumnezeu și Maică Domnului, să nu fie așa cum gândesc eu, dar tare mi-i frică că la mijloc aci nu ar putea fi altceva, de cât sminteala lui Ion.

„Ei hei, de aceia mi se părea mie că Ion avea o căutătură ciudată, când acum vre-o trei zile în urmă venise pe la noi și ne miram și eu și Veta, că de ce se uită cu așa ochi de lup la biata Măriuca.

„Acum îmi dau seama ce erau acele priviri drăcești ce arunca spre biata fată și nu-mi pot alunga gândul că el și numai el, e pricina chinurilor noastre de astăzi.

„Dar mă întreb eu și vă întreb și pe voi toți: Cum se face că nimeni dintre vecini, nu a văzut-o nici pe Măriuca, când a plecat de-acasă, cum nu l-a văzut iarăși nimeni, nici pe Ion?

„Ce-o fi asta Maică prea Curată?

„Să nu-și fi vărât coada Satana și aci?

„Doamne Dumnezeule a-tot-puternic și a toate știutor, fie-ți milă de noi păcătoși și luminează-ne calea pe care trebuie să apucăm, strigă cu glas zurgumat de durere, Moș Vasile, făcându-și nenumărate cruci.

O tăcere adâncă se făcu în camera în care erau adunați cu toții și nimeni nu cuteza s'o întrerupă, inimile tuturor fiind prinse de griă iar în sufletul fiecăruia făcându-și loc o durere fără margini.

Moș Simion care până atunci tăcuse, ascultând vorbele lui Moș Vasile, se ridică greoi de pe scaun și cu glas dămol și cumpănit priase a vorbi:

— Oameni buni dv., eu îmi dau eu socoteala — dacă mi-i iertat să vi-o

spun, — că aici în daravera asta e cu adevărat un lucru necurat, bine ti-cluit de mai înainte.

„El știți cu toții pe Ion, cât de pă-timaș este. Eu ca tatăl lui — mai bine nu l-ași fi mai avut—! îl cunosc mai bine ca ori cine și îmi dau seamă de ceea-ce-i în stare să săvârșească, o minte păcătoasă ca a lui. Fie-mi îngăduit să vă arăt părerea mea în toată dara-vera asta și vă rog să-mi dați ascultare și să urmați cu tot dinadinsul sfatul ce vi-l voi da.

„Eu îl știu pe Ion, mai bine de cât să știe el singur. E un pătimaș cum rar se poate găsi altul și în nebunia lui — căci știți cu toții că numai curat la minte nu e — dacă își pune în gând să facă cutare sau cutare lucru, apoi să știi că nu se dă la o parte, chiar de-ar fi să facă omor, dacă prin asta, va putea ajunge acolo, unde e gândul lui să ajungă.

„Mă tem să nu fi făcut iarăși vre-o nefăcută!

„Tu măi Vasile, spui că nu vă venea la îndemână, nici tie, nici Vetei, cum se uita Ion la Măriuca.

„Eu din asta îmi dau cu judecata că Ion i-a pus gând rău și și-o fi făcut de bună seamă în mintea lui poznașă, un plan ca să pună mâna pe ea.

„Ceeace mă minunează însă și nu-mi intră în cap nici într'un chip, o faptul că Măriuca care era destul de cu-minte, a plecat de acasă în tovărășia lui Ion, căci ca să spuneti că Ion a scos-o din minti și a făcut-o să-i ia urmele, asta n'o cred, să mă picăți cu lumânarea.

„Să ne punem cu toții pe urmele lui. Eu bănuiesc că el a vârat fata în spă-rieti, așa că ea ne mai fiind stăpână pe dânsa, l-a lăsat pe el să facă ce-o vrea cu ea. Și nebunul de Ion ne mai vă-zând nici o împotrivire din partea fetei, o fi scos-o undeva afară din sat și, Doamne iartă-mă, și-o fi bătut ioc de ea.

„Și acum la lucru oameni buni! Să începem cu cercetările noastre, dela casa lui Vasile, căci pe acolo prin fundul grădinei, după cât îmi dau eu seama, trebuie să fi scos Ion fata, afară la câmp.

Se pregătiră de plecare numai băr-bații și o porniră cu toții spre casa lui Moș Vasile Ciupercă, care era în celălalt capăt al satului.

Trecuse o săptămână dela Bobo-tează și încă nu se aflase nimic despre Măriuca, cum nu se aflase nici des-pre Ion.

După încă o săptămână însă, niște cărași care se întorceau cu carele în-cărcate de lemne dela una din pădurile din apropiere, dădură svon în sat, că în Polana Doamnei din pădurea Ursului,

FEMEILE

(După Felix Galipaux)

*Știu, vorbesc fără de glumă —
Știu că sint ursuzi o sumă
Care fug că și de ciună
De alți oameni. Să stea vor
Singuri ei cu nutra lor.*

*Dar pe minez prea firește,
Ce-i ursuz mă îngrozește,
N'aș putea așa prosteste,
Viața pustnică să-mi duc,
Să stau singur ca un cuc.*

*Dimpotrivă, viața-i bună
Când cu mine, împreună,
Voi vedea, coala o brună
Ori o blondă, ce să zic,
Chiar și smeadă, dar de șic.*

*Da, femeia'mi place mie,
Nu chiar pân'la nebunie,
Dar, ori cum ar fi să fie,
E plăcut cu ea să stau
Și la jocuri să mă dau.*

*Viața-i repede și îngustă,
Ș'atunci omul bine-o gustă
Când o trece lâng'o fustă.
Eu în astfel am trăit
Ș'am fost foarte fericit.*

*Lângă'o fustă, vorba vine;
Pune-o sută și mai bine.
In scurt, iată cam cu cine
Dacă nu le-oi fi uitat,
Eu în dragoste m'am dat.*

*La'nceputul vieții mele,
Ca să nu dau de belele,
Rătăcind pe drumuri grele,*

*Cu Prudonța mă legai;
Ei iubirea m'inchinai.*

*Mai târziu, când fui mai mare
Și p'a dragostii cărare
Mergeam sigur, ca ori care,
Cu Speranța am pășit
La un trai mai fericit*

*Ca soldat, când în armată
Văzui viața mea legată,
La război pornii d'odată
Și Victiria am strigat;
Pentru dânsa m'am luptat.*

*Cu Constanța-mi neclintită,
Am urmat p'a mea iubită
De constanță prea lipsită.
La Constanța-al mării port,
M'ingropai amorul mort.*

*Am avut succes... firește,
Insă foarte'nțelepțește,
După cum și trebuiește,
Cu Clemența mea ori când
Am vorbit frumos și blând.*

*A, na, iată că pe față
Le'nșirai ca pe o ață
Surzând pe sub mustață,
Al frumoaselor drag cor
Ce m'am prins în hora lor.*

*Dar fiindcă și tu fiere
M'au hrănit, p'a mea durere
Ca să-mi caut mângădere,
Cu Angela mă duc, plec,
Să risez și... să petrec!*

N. TINC

au dat peste rămășițele a doi oameni mâncați de lupi.

Ancheta la fața locului, dovedi cu prisosință că cele două cadavre cio-părtite de lupi, nu aparținuseră de cât celor doi dispăruți.

Ion Holban

Asasinarea deputatului Italian Armando Casalini

(Vezi ilustrația din pag. 1)

În toiul luptelor politice din Italia un nou asasinat odios vine să păteze cu sângele unui nevi-

rovat fascia care a însăntoșit Italia îmbolnăvită de comunismul de după război.

Deputatul fascist Armando Casalini pe când se afla într'un tramvai, la Roma, alături de li-ca sa a fost ucis cu focuri de revolver de către comunistul Corvi.

Asasinul prins, a declarat la interogator că nu regretă fapta într'u cât de mult timp nutrea planul să răzbune moartea to-varășului Matteotti.

REFLECȚII ASUPRA LUI PANAIT ISTRATI

Panait Istrati a apărut în arena literară a Franței brusc și strălucit ca un meteor. O recomandare a marelui Romain Rolland, și câteva nuvele în revista umanitaristă „Europe” — l-au făcut căutat și citit pretutindeni. Intellectuali găseau în Istrati o artă nouă, profund omenească, pe care în necunoștiința literaturii noastre au asemuit-o cu viguroasa literatură rusă. (În realitate nu se apropie prea mult nici de una, nici de alta). Criticii au găsit într-însa idei noi de comentat și limba aceea ciudată, clădită pe o structură clasică și împănată cu expresii pitorești din cele ce se aud prin porturile Dunării și prin ținuturile prefurcate ale Siriei. Spun „structură clasică”, pentru că Istrati a învățat să scrie franceze din cărți și anume din „Le siècle du Louis XIV” și „Télémaque”. Astfel că în loc să-și alambicheze fraza prin nuanțele infinite și subtile ale literaturii franceze contemporane, Istrati a preferat fraza simplă — aproape propoziție — și luminoasă a gândurilor sale.

Lucrul acesta — însoțit de alte amănunte critice — a făcut pe criticul Santelevici să-l socotească **CLASIC** din toate punctele de vedere. Ne mulțumim deocamdată să respingem ipoteza unui clasicism clădit pe simplitatea frazei; scriitorii ca Radiguet („Le bal du comte d'Orgel”) G. Duhamel („Confession du minuit”) și „Les martyres”) Ed. Jaloux („L'incertaine”) Gide (toată opera) Gourmont (toată opera) și chiar Anatole France — au frazele neasemuit și simple, gândirea limpede expusă, fără a fi cu toate acestea nici pe de departe clasici. Toată maniera aceasta **simplistă**, este ca o reacțiune împotriva frazelor debordante și încărcate ale naturalistilor Zolla, Huysmans, Bouchélier, etc.

Am vorbit până acum despre limbă. Am spus că ea a uimit și mulțumit pe cititorii de literatură franceză, prin pitorescul și simplitatea ei.

Să trecem însă la ceea ce constituie adevărata și nepretuita valoare a operii lui Panait Istrati. Adică talentul cu care el se apropie de realitate și o zugrăvește; fără „plan”, fără intrigi închipuite, fără vorbe de ale autorului în dialogurile personajilor și fără capitole ce se succed fals și sec ca fisele unui bibliotecar. Istrati își lasă condeiul să alunece așa cum îl călăuzeste amintirea — și pentru că amintirea este singura și adevărata **viață** (timoul aduce adevărul) și pentru că Istrati este sincer și plin de iubire pentru umanitate (el a uitat răul; el nu va scrie cu mânie și mai ales pentru că **talentul** lui Istrati îi va îngădui să traducă o mare

parte din amintirile unei vieți bogate — de aceea opera lui este turburătoare și **vie**. Cred că nu se stăruie destul asupra **talentului** lui Istrati; se spune numai „a suferit mult, a iubit mult, a gândit mult... și a avut noroc de a întâlni pe Romain Rolland!” (Răutăcioșii pun chiar în cauză și aventura dela hotel cu gățul tăiat, dar răutăcioșii...) Toate acestea nu ajungeau însă pentru a scrie „Kyra Kyralina”, dacă n'ar fi existat „darul” înăscut.

Iar la rândul lui, talentul a fost călit de deosebitele influențe suferite în viață. Istrati a muncit și a suferit mult; a cunoscut lumea și a defundat cu gândul adâncurile sufletului omenească; toate acestea i-au dăruit o cugetare personală și cugetarea aceasta se găsește în tot ce scrie. El se va arăta dela început imitarist (și influența lui Romain Rolland), va iubi **viața** în sensul cel mai larg al cuvântului — pentru că a cunoscut-o — va iubi munca și va urî lenea și pe lenesi. De aceea nu poate suferi clasele bogate și aristocrate; de aceea creerele strâmte și înconștiente îi aprind ironia și batjocura (pentru că se închiează în prejudecăți și formule sterpe). N'ar trebui însă să se supere; burghezii cari **nu cunosc** viața, n'au de unde s'o priceapă. (Idem nobilii). E un rău. Trebuie îndreptat pe cât se poate. Și opera lui Istrati e un început de-a „populariza” o **concepție largă a unui om ce-a înțeles sensul vieții**.

Căci dacă am găsi o formulă a operii lui Istrati, apoi nu i-am spune **clasică**, ci **vitală**. Într'adevăr eroii săi sunt liberați de prejudecăți, de convenționalisme sociale — într'un cuvânt de toate lanțurile și butucii ce înăbușe cugetul și simțirea unui om în viața noastră cea de toate zilele. **Aci** noi nu putem fi sinceri; **aci** ne purtăm sufletul îmbrăcat în chista „educației” și altor carapace ce ne împiedică elanul. Singur și independent în lume, ne găsim pe noi înși-ne și sorbim viața prin toți porii, **adevărata viață**. Adică suntem **liberi să cugetăm**: să iubim, să ne bucurăm, să culegem plăceri și să rădem de cei înconștienti.

Așa sunt eroii lui Istrati. Așa ne simțim și noi când îl citim „Kyra Kyralina” cea plină de aventuri de ne mărirea Dunării și al Bosforului, întesată de tipuri **vii** și ieșane **adevărate**.

Spuneam că opera lui Istrati cu greu ar putea fi socotită **clasică** sau de un „realism clasic” — cum crede d. Santelevici. E drept că d-sa scrie despre „Unchiul Anghel” — dar oare se poate clasifica un scriitor după o singură nu-

velă? Dar atunci restul operii sale?...

Și nu poate fi **clasică** opera lui Istrati pentru că are lungimi ca în Dos- toevski (nu spun Balzac sau Zolla) pentru că are expresii locale — și pentru că eroii lui au fiecare o bine determinată personalitate. D. Santelevici a făcut o confuzie; de oarece „Unchiul Anghel” era un om care în- telegea viața (ca mai toți cei din Istrati) l-a crezut un **tip clasic al Omului**. El avea însă numai o mare asemănare cu toți ceilalți oameni pînă în faptul că **trăia viața ce trebuia trăită de toți**; nu era însă un **reprezentant** nici un simbol al lor.

Sfârșesc aceste grăbite rânduri adăugând că faptul de a **nu fi clasic**, nu scade întru nimic valoarea operii lui P. Istrati. Nici un scriitor rus nu e clasic și cu toate acestea cine va putea spune vre-odată că va pieri „Crimă și pedeapsă” sau „Frații Karamazoff”?

Nu, operele scriitorilor ruși — ca și a lui Istrati — este prea plină de adevăr sufletească, ca să piară. Clasicii au zugrăvit Sufletul omenească pînă în departe, rușii, și — între alții — Istrati, s'au apropiat atât de mult de el încât l-au pipăit chiar și s'au contopit cu el, pierzând simțul proporțiilor și viziunea statuelor marmoreene.

Dar toți au zugrăvit **BINE** sufletul omenească — și toți au făcut es-foi adevărate **ARTA**.

Mircea Eliade

Rondelul fetelor de țară

*Nebănuite Consinzene,
Românce, fete dela țară,
Cu păr de-aur și ochi de pară
Ce alergați pe verzi poene;*

*Vă cântă draga mea chitară,
Departe de priviri viclene;
Românce, fete dela țară,
Nebănuite Consinzene...*

*Voi, ce ne depănați alene
Povestea sfântă, legendară
In doinele din orice sară
Din munți... pe maluri Dună-
rene...*

Neprihănite consinzene!

Seb. Hortopan

NOUILE PREMII FILATELICE

ALE

UNIVERSULUI LITERAR

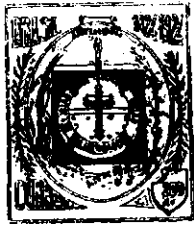
Pe luna Octombrie 1924

CUPON No. 1.

Noutăți filatelice

Juriul expoziției filatelice care s'a ținut la Haga a fost compus din d-nii Langlois (Franța), Manus (Olanda), Nils Strau-dell (Suedia), dr. Diēnā (Italia), Poucelet (Belgia), De Reuterskiold (Elveția), Friedl (Austria), Yardley (Anglia) și Lindenberg (Germania).

Se știe că statul Uruguay a fost cel mai victorios la jocurile Olimpice de la Paris.

Această victorie sportivă nu a putut trece sub tăcere. Guvernul din Montevideo a admis un proiect de lege prin care se propunea emisiunea unei serii de mărci compusă din trei valori pentru glorificarea campionilor care au făcut onoare țării în străinătate. Primul tiraj a fost compus din 15.000 serii ele au fost puse în vânzare în ziua de 29 Iulie. În câteva ore întreaga cantitate de mărci s'a vândut.

Imediat s'a scos un alt tiraj de 20.000 serii într'o nuanță de culori puțin mai pronunțată ca cele precedente. Ele nu au circulat decât până în ziua de 2 August. Mărcile poartă suivan-ta inscripție: „VRVGVAY MCMXXIV - JEGOS - OLIM-PICOS”.

Suedia a scos 2 mărci în va-leri mici, dar foarte frumoase prin varietatea desenului simbo-lic.

Ambele mărci poartă cuvîn-tele: „Union Postale Univer-selle” 1878—1924. Siberia a scos 5 mărci noi, toate cu figuri exclusiv maritime, toate sunt de aceeași valoare. Reproducem în acest număr 2 din seria de 10 cts.

Brazilia cu ocazia comemoră-rei conferinței de la Ecuator a emis o marcă cu adevărat origi-nală care o reproducem mai jos. Mărimea est de 24×28 mm. im-primată în bleu pe un fond alb (culorile drapelului actual) sus cuvântul Brasil și data 1824—1924, jos cuvântul Correio și va-loarea 200 R. s. părțile laterale au imprimate ramuri de coco-tier, în mijloc o cruce roșie și 18 stele albe (aluzie la cele 18 pro-vincii anexate la Brazilia) în ju-rul crucei roșii în dublu cerc alb serie: Independență, Unire, Li-beritate, Religie. Brazilia a emis din acestea un milion.

Austria seria de binefacere din acesta diferă foarte mult de cele precedente. Ea reprezintă tot ce poate imagina și auzi ni-zeria ce domnește în întreaga țară. Ele sunt emise în folosul socie-tăților de binefacere și cuprind cinci valori; prețul vor fi triplu de cât cel marcat în mod oficial.

I. T.

Bibliografia

Au apărut în editura Soc. A-nonime „Eminescu”.

— Nuvele. — Guy de Maupas-sant. Traducere de Const. A. I. Ghica.

— Biblioteca „Eminescu” No. 6-7. Eterna victimă. Roman de Henryk Sienkeiwicz trad. de C. A. I. Ghica.

— Iubita Imaginară. Roman de Honoré de Balzac. Trad. de C. A. I. Ghica.

— Prostituată. 2 vol. Roman de Victor Margueritte.

— Băetana (La Garçonne) de Victor Margueritte.

— Femeea emancipată (Le Compagnon) de Victor Margue-ritte. — Trad. de C. A. I. Ghica.

Insemnări

de **Silviu Nicoară**

Visul ascunde încă multe mis-tere. Prea multe poate, ca să ne încumetăm a afirma că ni-l putem explica ca pe orișicare altul dintre fenomenele fiziolo-gice.

Psihiatrul german *Freud* a statornicit o bună parte din te-oriile salea supra subconștient-ului și influenței sale asupra vieții umane, numai pe visuri. Dar aceasta în treacăt. Se gă-resc atît de multe explicări contradictorii în privința acea-sta... Medicii, filozofii și teozo-fii își dau fiecare părerea, fără să mai socotim bineînțeles și sistemele personale ale fiecărui gânditor de seamă.

Ceeace e interesant în cercetările asupra viselor sunt cazu-rite excepționale și patologice, mai ales cînd sunt trecute prin lot aparatul critic al științei moderne. Iată unul din acestea din urmă :

Un asiriolog se află foarte în-curcat în fața unui text nedesc-ifrabil din care lipsea o bună parte. Intr'o noapte visează că în biblioteca din Constantino-pole, în dulapul cutare, raftul cutare, se găsește un volum ce cuprinde întrînsul o foaie de pergament pe care e transcrișă întocmai bucată ce-i lipsea din textul nedescifrat. Ducându-se peste puțin la Constantinopol caută volumul și găsește întoc-mai cele ce văzuse în vis, reu-șind astfel să isprăvească cu succes traducerea.

Se cunoaște patima savanți-lor arabi din evul mediu pentru tratatele clasice și ebraice. O întreagă civilizație s'a statorni-cit numai pe comentariile doc-ților dela Cordova. Andaluzia, Padua, civilizație al cărei ilus-tru reprezentant e *Ibn-Roschd*, cunoscut sub numele latinizat: *Averoës*.

Dar nu despre acesta gîndesc

Inimă bună

O victimă a schimbului

— Te-am prins la dulceață... Spune ce ai face în locul meu?
— Ași zice: De data asta mănâncă, dar să nu te mai prind altădată...

— Ce mă omoară mai rău în criza asta, e schimbul.
— ???
— Da, fiindcă n'am nimic să schimb!..

să scriu eu azi. Amintesc numai de acel fericit Kadiu Hakem II care a trăit prin secolul X și a cărui erudiție în istoriografie, eră uimitoare. Se spune că nu exista carte în latinește, grecește sau oricare dintre limbile orientale pe care să nu-o fi citit Hakem. Biblioteca sa cuprindea, după tradiția arabă, patru sute de mii de manuscrise prețioase — iar singur catalogul umplea patruzeci și patru de volume infolio. Palatul său era plin de artiști, erudiți și filozofi, iar în săli nenumărate lucrau sute de scribi la transcrierea comentariilor din clasici. Nu se afla centru cultural în întreaga lume civilizată unde Hakem să nu-și aibă agenții lui ce cumpărau tot soiul de volume și opusculi, făcuse învoielă cu toți scriitorii orientali pentru a avea cel dintâi copii după operele ce se aflau încă în lucru.

Spre bătrânețe Hakem fu însă părât califului ca defăimător al Coranului și obligat să ardă în public toate volumele bibliotecii sale ce nu tratau despre teologie, medicină și astronomie elementară.

Socotesc interesant să transcriu aci câteva din definițiile date muzicii de marii gânditori (fie în scris fie în melodii) luate după revista „Muzica” An. 2. No. 4-5.

„Muzica este o lege morală. Ea dă suflet universului, aripi gândirii, avânt închipuirii, farmec tinereții, viață și veselie tuturilor lucrurilor. Ea este esența ordinii, înălțând către tot ce este bun, drept și frumos”.

(Platon 429-347 I. Chr.)

„Muzica este limbajul potrivit sentimentului”. 384-312. I. Chr.

„Muzica este un exercițiu inconștient de aritmetică”.

(Leibniz 1646-1716)

„Muzica este limbajul emoțiilor”.

(Em. Kant 1724-1804)

„Muzica este o revelație mai înaltă decât înțelepciunea și filozofia”.

(Beethoven 1770-1827)

„Muzica e arta sentimentului”.

(Hegel 1770-1831)

„Muzica este o simplă dezvoltare a oarecărora părți ale limbajului natural”.

(Spencer 1820-1903)

CEREȚI
la toate librăriile
Călătorie în Suedia
de STELIAN POPESCU
— PREȚUL LEI 20 —

Citiți ziarul
Științelor și Călătoriilor
Care apare în fiecare Marți